

Handläggare
Cecilia Möne
018- 727 43 01

Datum
2016-11-02

Diarienummer
2016-4508- MI

Till miljö- och hälsoskyddsnämndens
sammanträde den 9 november 2016

Remiss: Torvutvinningens och torvanvändningens klimat- och miljöpåverkan

Remiss från Miljö- och energidepartementet, dnr. M2015/03518/Nm
Remisstid: 15 november 2016.

Förslag till beslut:

Miljö- och hälsoskyddsnämnden föreslås besluta

att överlämna yttrande till Miljö- och energidepartementet enligt **bilaga 1**

Sammanfattning

Miljö- och hälsoskyddsnämnden instämmer med Naturvårdsverket angående prövningen av torvtäkter och energipolitiska styrmedel för energitorv. Nämnden framhåller att vägledningen om redovisning av klimateffekter i samband med prövning bör tas fram så snart som möjligt. Nämnden föreslår att ytterligare utredning görs av styrmedel för användningen av odlingsstorv och strötorv.

Ärendet

Naturvårdsverket har i juni i år redovisat ett regeringsuppdrag. Uppdraget var att analysera torvutvinningens och torvanvändningens miljöpåverkan med avseende på klimat och övriga miljöaspekter.

Uppsala kommun är remissinstans och har uppdragit åt miljö- och hälsoskyddsnämnden att besvara remissen.

Naturvårdsverket konstaterar bland annat:

- Dikade torvmarker läcker växthusgaser.
- Klimatpåverkan från dikade våtmarker är olika stor beroende på dräneringsförhållanden, näringsstatus och typ av växtlighet på torvmarken.
- Läckaget av växthusgaser ökar vid torvutvinning.
- Användning av torv bidrar till global uppvärmning.
- Rätt efterbehandling kan mildra täktens miljöpåverkan.

- Det behövs bättre underlag för att väga in klimatpåverkan vid prövning av torvtäkter.
- Reglerna om ekologisk kompensation bör kunna tillämpas även på torvtäkttillstånd.
- Energipolitiska styrmedel som gynnar energitorv bör avvecklas.
- Det behövs bättre kunskap om statusen för torvbildande våtmarker i Sverige och om miljö- och klimatpåverkan från dikade torvmarker.

Nedan sammanfattas vad Naturvårdsverket skriver om prövning av torvtäkter enligt miljöbalken och om ekonomiska styrmedel.

Prövning av torvtäkter

Det behövs bättre redovisning av tåktens klimatpåverkan i miljökonsekvensbeskrivningar. Naturvårdsverket konstaterar att detta kan uppnås med stöd av lokaliseringsreglerna och MKB-bestämmelserna i miljöbalken. Som stöd för redovisning av klimatpåverkan behövs en vägledning som Naturvårdsverket är berett att ta fram. Verket vill dock inte påbörja arbetet med vägledningen omedelbart utan vill invänta en planerad lagändring (avskaffandet av torvlag) som också kommer att påverka tillståndsprövningen av torvtäkter.

Naturvårdsverket föreslår att den undre gränsen för anmälningsplikt för husbehovstäkter av torv tas bort. Syftet med förslaget är att minska risken att värdefulla våtmarker naggas i kanten samt att även husbehovstäkter ska redovisa klimatpåverkan om tillsynsmyndigheten bedömer att det behövs för prövningen. I Uppsala kommun finns inga husbehovstäkter av torv.

Ekonomiska styrmedel

Naturvårdsverket föreslår att den nuvarande befrielsen av energiskatt för torv tas bort samt att torv inte längre kan ge elcertifikat. Syftet med förslaget är att användningen av torv som bränsle ska betala sina miljöskadestnader och inte gynnas på ett otillbörligt sätt.

Naturvårdsverket lämnar inga förslag på ändrade styrmedel när det gäller användningen av odlings- och strötorv. Även dessa användningar innebär att kol tillförs atmosfären. Det beräknas att torven bryts ned inom ca 10 år i användningen. Klimatutsläpp från användningen av odlings- och strötorv är inte försumbar, utan kan uppgå till någon procent av Sveriges samlade utsläpp. Precis som för energitorven är potentialen för minskade klimatutsläpp betydligt större när det gäller användningen än när det gäller lokaliseringen av tåktverksamheten.

Lars Wedlin
tf. miljödirektör

Bilagor

Bilaga 1: Yttrande över Torvutvinningens och torvanvändningens klimat- och miljöpåverkan

Bilaga 2: Sammanfattning ur Torvutvinningens och torvanvändningens klimat- och miljöpåverkan

Handläggare
Cecilia Möne
018- 727 43 01

Datum
2016-11-09

Diarienummer
2016-4508- MI

Miljö- och energidepartementet

m.registrator@regeringskansliet.se

Yttrande över Torvutvinningens och torvanvändningens klimat- och miljöpåverkan

Remiss från Miljö- och energidepartementet, dnr. M2015/03518/Nm

Remisstid: 15 november 2016.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden i Uppsala kommun har följande synpunkter:

Miljö- och hälsoskyddsnämnden instämmer med Naturvårdsverket om att det inte behövs någon lagändring för att hänsyn ska tas till klimateffekter vid prövning av torvtäkter. Nämnden anser dock att den vägledning som Naturvårdsverket åtar sig att ta fram bör tas fram så fort som möjligt eftersom planerade nya täkter då kan prövas med ett bättre kunskapsunderlag.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden instämmer om att den nedre prövningsgränsen för husbehovstäkter av torv ska tas bort så att dessa blir anmälningspliktiga oavsett storlek.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden stödjer förslaget att de energipolitiska styrmedel som gynnar energitorv avvecklas.

Naturvårdsverket lämnar inga förslag på styrmedelsförändringar när det gäller användningen av odlingstorv och strötorv. Miljö- och hälsoskyddsnämnden vill därför att ytterligare utredning görs av styrmedel för användningen av odlingstorv och strötorv. Nämnden föreslår att regeringen i samband med behandlingen av ärendet uppdrar åt lämplig myndighet att utreda detta.

För miljö- och hälsoskyddsnämnden

Bengt Fladvad
ordförande

Lars Wedlin
tf. miljödirektör

Bilaga 2

Torvutvinningens och torvanvändningens
klimat- och miljöpåverkan

Sammanfattning

Naturvårdsverket har analyserat torvutvinningens och torvanvändningens miljöpåverkan, med avseende på både klimat och övriga miljöaspekter.

Dikade torvmarker läcker växthusgaser

En stor andel av Sveriges torvtäckta våtmarker är påverkade av dikning. I dränerade torvmarker får luften tillträde till torvlager som ackumulerats över tusentals år, vilket leder till att kolet i torven oxideras. En tidigare kolsänka kan därmed förvandlas till en källa för ökade växthusgasutsläpp, framför allt koldioxid, men på näringsrika marker också lustgas. De samlade utsläppen av växthusgaser från dikade torvmarker utgör ungefär en femtedel av Sveriges samlade klimatpåverkande utsläpp.

Läckaget ökar vid torvutvinning

På en mindre andel av torvmarkerna bedrivs (eller har bedrivits) täktverksamhet. Torvtäkter har i allmänhet en påverkan på bland annat biologisk mångfald, vattenkvalitet och klimat. Även om täkten anläggs på en redan dikad mark, så innebär täktverksamheten att ytterligare dikning kan behövas. De växthusgasutsläpp som fanns innan täkten öppnades kan därmed öka under täktens livstid. För att minimera förändringen bör torvtäkter lokaliseras på marker som redan har höga utsläpp.

Efterbehandling kan mildra täktens miljöpåverkan

När täkten avslutas kan olika former av efterbehandling övervägas som mildrar de kvarstående effekterna av täktverksamheten. Sådana åtgärder har hittills i allmänhet syftat till att gynna biologisk mångfald (till exempel anläggandet av en fågelsjö) eller möjliggöra skogsproduktion. De lokala förutsättningarna avgör både hur stor påverkan själva täkten får för klimat och miljö och vilken efterbehandling som är lämplig. I gynnsamma fall bedöms en efterbehandling med inriktning på klimat kunna kompensera för täktens klimatpåverkan inom ett tidsspann på 50-100 år.

Användning av torv bidrar till global uppvärmning

Torven som utvinns används till energiändamål, odlingssubstrat (jordförbättring) och som strö i till exempel djurstallar. Torvens egenskaper varierar med bland annat ursprung och nedbrytningsgrad och olika torvtäkter har i allmänhet olika produktionsinriktning. Oavsett användning så kommer den utvunna torven på kort tid att brytas ned och det i torven bundna kolet avgå till atmosfären. Även om torv medför fördelar i till exempel samledning med träbränslen, så är torv i klimathänseende jämförbart med fossila bränslen som stenkol och olja.

Lokaliseringsreglerna bör tillämpas med helhetssyn

En ansökan om torvtäkt ska som regel innehålla en miljökonsekvensbeskrivning där den sökta verksamhetens samlade miljöpåverkan beskrivs. Underlaget är dock ofta bristfälligt när det gäller att möjliggöra en prövning av verksamhetens lokalisering ur ett klimatperspektiv. Klimatnyttan med en väl vald lokalisering

framför en dålig är inte oväsentlig och Naturvårdsverket anser att denna brist är viktig att åtgärda. Det krävs dock inga författningsändringar för att prövningsmyndigheten ska kunna ställa krav på ett underlag som beskriver klimatpåverkan från en viss täktlokalisering, utan det räcker med utvecklad vägledning på området.

För att säkerställa att små täkter inte naggat värdefulla våtmarker i kanten eller anläggs på ett ur klimathänseende olämpligt sätt, föreslår Naturvårdsverket att den undre gränsen för anmälningspliktiga husbehovstäckter tas bort. Genom anmälningsplikten ges tillsynsmyndigheten möjlighet att förhindra olämpliga lokaliseringar även av små täkter.

Ytterligare styrmedel finns tillgängliga

Naturvårdsverket anser att reglerna om ekologisk kompensation bör kunna tillämpas även på torvtäkttillstånd. Det finns dock vissa generella svårigheter när det gäller små verksamheter och vissa rättsområden, till exempel vattenrätt, som kan behöva behandlas närmare i den nu pågående utredningen om ekologisk kompensation.

Naturvårdsverket lämnar även rekommendationer för val av efterbehandlingsmetoder efter avslutad täkt samt lyfter fram några prioriterade åtgärder för att stärka kunskapsunderlaget kring svenska torvmarker.

Torvanvändningens climateffekter bör tas om hand

Även om torv i sina olika användningsområden har unika egenskaper som kan vara svåra att ersätta med mer klimat- och miljövänliga alternativ, så är det ur ett samhällsperspektiv angeläget att de skadestnader som torvanvändningen ger upphov till så långt möjligt belastar den som orsakar skadan. Om inte principen om att förorenaren betalar tillämpas riskerar samhället att en resurs överkonsumeras. Av detta skäl så föreslår Naturvårdsverket att de energipolitiska styrmedel som gynnar energitorv – befrielse från energiskatt och rätt till elcertifikat – bör avvecklas så att en mer signalsäker styrning kan ske mot förnybara alternativ.